

Fundacja na Rzecz Dwujęzyczności

Scenariusz zajęć z języka polskiego jako obcego, drugiego, dziedzicznego

W Krakowie – po królewsku i po krakosku!

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu Nasze tradycje.

Autor	dr Jerzy Kowalewski	
Grupa docelowa, w tym wiek uczestników (jeśli istotne)	młodzież i dorośli uczący się na zagranicznych lektoratach na uczelniach lub osoby uczące się języka polskiego jako obcego, drugiego dziedziczonego zagranicą lub w Polsce	
Rodzaj zajęć, przedmiot	Język polski jako obcy, drugi, dziedziczony	
Temat, tytuł	W Krakowie – po królewsku i po krakosku!	
Słowa kluczowe	Kraków, język Krakowa, symbole Krakowa.	
Krótki opis zajęć	Zajęcia z cyklu krajoznawczych, podejście kulturowe. Baza: aktualizacje kulturowe w przestrzeni publicznej.	
Czas trwania	90 minut	
Cele zajęć	CEL 1. Umożliwienie uczestnikom przeżycia wielozmysłowego doświadczenia kultury polskiej i krakowskiej poprzez słuchanie charakterystycznych dźwięków (Dzwon Zygmunta, hejnał krakowski), wspólny śpiew, degustację obwarzanków krakowskich. CEL 2. Zapoznanie z symbolami polskiej kultury: Wawel, Rynek krakowski, Kościół Mariacki (hejnał), melodia i taniec Krakowiaka, strój krakowski i inne. CEL 3. Zapoznanie z wybranymi cechami gwary Krakowa, zainteresowanie budową języka, gwarowymi zjawiskami fonetycznymi. CEL 4. Doskonalenie umiejętności fonetycznych poprzez ćwiczenie poprawnej artykulacji i percepcji słuchowej (praca z dźwiękiem, melodią języka oraz elementami gwary).	
Kryteria sukcesu, efekty uczenia się	W trakcie lub po zajęciach uczestnicy: KS 1. rozpoznają i reagują na charakterystyczne dźwięki Krakowa, KS 2. uczestniczą we wspólnym śpiewie, degustacji obwarzanka, KS 3. wyrażają swoje wrażenia i emocje związane z doświadczeniem, KS 4. rozpoznają i nazywają wybrane symbole Krakowa oraz łączą je z odpowiadającymi im elementami kultury (miejscami, dźwiękiem, ruchem lub strojem), KS 5. rozróżniają i rozpoznają wybrane cechy gwary krakowskiej oraz podejmują próby ich naśladowania, wykazując zainteresowanie budową języka, KS 6. poprawnie powtarzają i różnicują ćwiczone dźwięki i elementy melodii języka, doskonaląc artykulację i percepcję słuchową.	Powiązanie z celami C 1. z KS 1., KS 2., KS 3. C 2. z KS 4. C 3. z KS 5. C 4. z KS 6.

Działania nauczyciela / lektora	Oczekiwane efekty pracy uczących się
1. Rozmowa wstępna. - Kto był w Krakowie? Co widzieliście? Kto spotkał smoka? - Co zapamiętaliście z Krakowa? Jakie obrazy, dźwięki, smaki...? - Kto widział Kraków w jakimś filmie? - Co słyszeliście o Krakowie? - Co wiecie o Krakowie ze szkoły, np. z lekcji historii? - Czy w Waszych krajach ktoś coś wie o Krakowie? Jak myślicie? - Czy w Krakowie idzie się „na pole” czy „na dwór”?	
2. „Doświadczenie” symboli Krakowa. Na początek dopasujcie podpisy do krakowskich symboli. Do podpisania: dorożki, gołębie, Kopiec Kościuszki, Kościół Mariacki, Lajkonik, obwarzanki, Rynek, Smok Wawelski, Wawel, Wisła, Sukiennice.	Dopasowane podpisy.

1

2

3

4

5

6

7

8

Źródła:

1. <https://www.facebook.com/p/Precelkowo-100063915917002/> [dostęp: 12.12.2025]
2. <https://www.facebook.com/turniejsmoka/photos/szanowni-pa%C5%84stwo-od-22-grudnia-do-1-stycznia-kontakt-tylko-droga-emilow%C4%85turniejs/1132461578884217/> [dostęp: 12.12.2025]
3. <https://gazetakrakowska.pl/krakow-bialoczerwony-kopiec-kosciuszki-tak-w-poniedzialek-swietowano-dzien-flagi-zdjecia/ar/c1-16320387> [dostęp: 12.12.2025]
4. <https://krakow.eska.pl/pochod-lajkonika-2023-kiedy-i-skad-wyruszy-lajkonikowy-orszak-jedna-z-najstarszych-tradycji-krakowa-aa-HkJr-xWfL-v23t.html> [dostęp: 12.12.2025]
5. <https://www.facebook.com/anielskiewakacje/posts/-krakow-w-styczniu-4-nocki-od-100100-%EF%B8%8F-londynhttpstiddly3kgtklz116-%EF%B8%8F-birminghamh/1297305285774623/> [dostęp: 12.12.2025]
6. <https://brate.com/pl/europa/polska/krakow/> [dostęp: 12.12.2025]
7. https://www.facebook.com/OspZagacie/photos/fot-krzysztof-sygu%C5%82a-instagram-sygii_foto_dron/1022389406587756/?_rdr [dostęp: 12.12.2025]
8. <https://sebastiansteranka.pl/tekst-dlugi/opowiadanie-wyrozni-one-w-ogolnopolskim-konkursie-literackim-o-zlote-pioro-prezydenta-jaworzna/> [dostęp: 12.12.2025]

Dotknijmy tych symboli:

1. Proszę się poczęstować obwarzankami i czekoladkami Wawel. 😊
2. Posłuchajmy hejnału z Kościoła Mariackiego.

<https://www.youtube.com/watch?v=o--K29AzKms> [dostęp: 12.12.2025]

Dlaczego jest przerwany?

Odtworzenie lub opowiedzenie legendy.

<https://www.youtube.com/shorts/o4eyLbHynf0> [dostęp: 12.12.2025]

3. Jak już jesteśmy na Rynku, to co tu jest? Kto wie? Uzupełnijmy krótkim filmem:

<https://www.youtube.com/watch?v=yMv816Alk8Q> [dostęp: 12.12.2025]

4. Pokropienie wodą z Wisły. 😊
Jedną z najpopularniejszych piosenek w Polsce jest *Płynie Wisła, płynie...*
Jaki jest sens tej piosenki?

*Płynie Wisła, płynie, / Po polskiej krainie (2x),
A dopóki płynie, / Polska nie zaginie.*

5. Idziemy na Wawel! Co to jest Wawel?
Wyjaśnić, że Wawel to góra, a na Wawelu jest m.in. Zamek Królewski i Katedra. W Katedrze zaś Dzwon Zygmunta. Który brzmi tak:
<https://www.youtube.com/watch?v=Yzx8XR5IS-M> [dostęp: 12.12.2025]
Wyjaśnić, że bije tylko z wielkich okazji.

6. To zaśpiewajmy drugą krakowską piosenkę, *Jak długo na Wawelu...*
*Jak długo na Wawelu / Zygmunta bije dzwon,
Tak długo z gór karpackich / Rozbrzmiewa polski ton,
Stać będzie kraj nasz cały, / Stać będzie Piastów gród,
Zwycięży Orzeł Biały, / Zwycięży polski lud.*

7. Zobaczcie kartkę pocztową: czy rozpoznajecie poznane już symbole Krakowa?

Źródło: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=814633824041807&set=a.635769875261537&id=100064855891798> [dostęp: 12.12.2025]

Degustacja.

Wysłuchanie hejnału.

Odpowiedzi: Kościół Mariacki, Sukienice, Wieża Ratuszowa, ewentualnie inne: kamienice, dorożki, gołębie...

Czytanie tekstu, analiza treści (płynie Wisła – Polska jest, nie płynie, Polski nie ma... Dziś płynie!)

Wspólny śpiew jednej zwrotki.

Wysłuchanie dźwięku Dzwonu Zygmunta.

Analiza tekstu i wspólny śpiew.

Smok Wawelski, Kościół Mariacki, Sukiennice, Rynek, Wieża Ratuszowa, Wawel, Wisła.

Źródło: <https://pamiatkiypolski.eu/pl/p/Pocztowka-B6-Krakow-KRF-121/518> [dostęp: 12.12.2025]

3. Praca z publikacją *Między słowami*.

Krakowianie mówią po „krakosku” – czyli jak? Przeczytajcie tekst ze s. 170 oraz 182-184 publikacji *Między słowami (Język Krakowa i okolic...)* i wypunktujcie cechy języka krakowskiego.

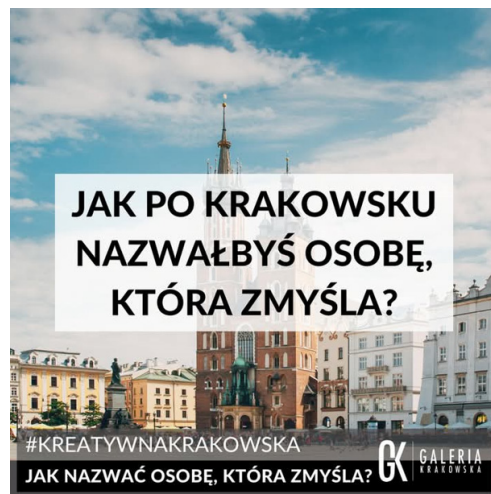
- Obecność germanizmów i zapożyczeń.
- Lokalne słownictwo i zwroty, np. iść „na pole”.
- „Upodobnienie wygłosu wyrazu do cech fonetycznych wyrazu następnego.”
- Partykuła -że z czasownikiem w trybie rozkazującym.

Czy rozpoznajesz na poniższych przykładach poznane (lub inne jeszcze) cechy „języka” krakowskiego?

Zwrot „iść na pole”, słowo „bajok” (osoba, która zmyśla), czasownik „bojczyć” (plotkować), partykuła „-że”, „krakoski” zamiast krakowski. Inne: „alem”, słowa: glizda zamiast dżdżownica, kiszka zamiast kaszanka.

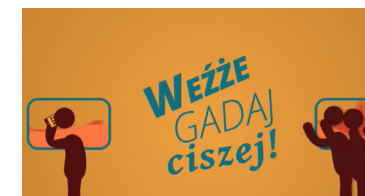
1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

Źródła:

1. Foto: Jerzy Kowalewski
2. <https://www.facebook.com/galeria.krakowska/posts/cze%C5%9B%C4%87-krakusy-przychodzimy-do-was-z-kolejn%C4%85-zagadk%C4%85-s%C5%82own%C4%85-jak-po-krakowsku-okre/1058865159609203/> [dostęp: 12.12.2025]
3. Foto: Jerzy Kowalewski

4. <https://www.se.pl/wiadomosci/polska/juz-nie-pogadasz-glosno-przez-komorkę-w-autobusie-teraz-z-niego-wylecisz-aa-MKgw-vV2i-UsCw.html> [dostęp: 12.12.2025]
5. https://krakow.pl/aktualnosci/219672,1912,komunikat,ruszyła_kampania_wezze_uwazaj_%E2%80%9D_w_pojazdach_komunikacji_miejskiej.html [dostęp: 12.12.2025]
6. <https://www.facebook.com/galeria.krakowska/posts/no-bo-powiedzcie-sami-kt%C3%B3re-psisko-nie-czai-si%C4%99-na-co%C5%9B-z-talerza-ino-spojrzysz-w/1271699848325732/> [dostęp: 12.12.2025]
7. <https://www.facebook.com/galeria.krakowska/posts/dzisiaj-jest-dzie%C5%84-je%C5%BCa-czy-wiecie-%C5%BCe-te-uroczę-zwierzaki-s%C4%85-w-stanie-biega%C4%87-z-p/1290278889801161/> [dostęp: 12.12.2025]
8. Foto: Jerzy Kowalewski
9. Foto: Jerzy Kowalewski

A jak mówi się u „Was” (w miejscowości, w której uczycie się, studiujecie?): iść na pole czy iść na dwór / być na polu czy być na dworze? Bo to dla Polaków bardzo ważne. 😊

bo

Źródła:

1. <https://www.hejto.pl/wpis/heheszki-napoleon-napole-nadwor> [dostęp: 12.12.2025]
2. Foto: Jerzy Kowalewski

Rozpoznajcie na koniec symbole krakowskie, miejsca obecne w tym filmie:

<https://www.youtube.com/watch?v=6eUvzOFR2nQ> (max. do 3.30)

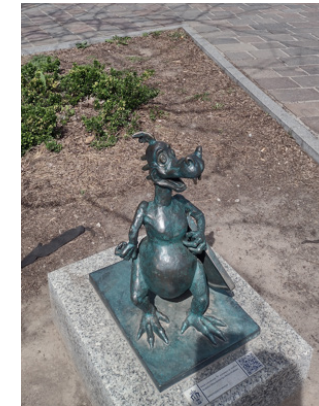
[dostęp: 12.12.2025]

A co jeszcze możecie wymienić?

oraz obecne w przestrzeni publicznej:

Wawel, Smok Wawelski, Rynek, Sukiennice, lajkoniki (na siedzeniach autobusu!), Kościół Mariacki, dorożki...

Inne: Barbakan, pomnik Adama Mickiewicza, Wieża Ratuszowa, dworzec kolejowy, plan-ty, Teatr Słowackiego, ulica Floriańska, ulica Grodzka...

Fot: Jerzy Kowalewski

Co jeszcze można zrobić na zajęciach?

- Zaśpiewać jedną z wersji Krakowiaka, np.

Albośmy to jacy tacy,
Ino chłopcy, Krakowiacy,
Czerwona czapeczka,
Na cał podkuweczka,
I biała sukmana,
Danaż moja, dana...

Albośmy to nie Krakusy, albośmy to jacy,
Nie masz ci to polskiej duszy jako Krakowiacy,
Danaż nasza, oj dana, ojczyzno kochana,
Danaż nasza, oj dana, ojczyzno kochana...

- W oparciu o tekst Krakowiaka przeanalizować ludowy strój krakowski (który jest traktowany jako strój narodowy!). Ubrać się w strój krakowski. Zatańczyć prosty krok krakowiaka.
- Opowiedzieć o szopkach krakowskich i corocznych konkursach.

Źródło: <https://regiony.rp.pl/z-regionow/art39608841-w-krakowie-do-lutego-bedzie-mozna-ogladac-konkursowe-szopki> [dostęp: 12.12.2025]

Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=VXbtEdgvNFU> [dostęp: 12.12.2025]

- Opowiedzieć o Wiankach. Zrobić wianek. Wrzucić go do Wisły prawdziwej lub sztucznej...

Źródło: https://kbf.krakow.pl/biuro_prasowe/wianki-w-krakowie-swietuj-z-nami-nadejście-lata/ [dostęp: 12.12.2025]

- Opowiedzieć o kopcach krakowskich i święcie Rękawki.
- Zjeść maczankę krakowską. 😊
- Obejrzeć fragmenty filmu *Vinci i Vinci 2*, w których Kraków gra główną rolę 😊.

I opowiedzieć, że Kraków to też *Dama z...* No właśnie, z czym?

DAMA Z

Źródło: <https://kwejk.pl/obrazek/3418359/dama.html> [dostęp: 12.12.2025]

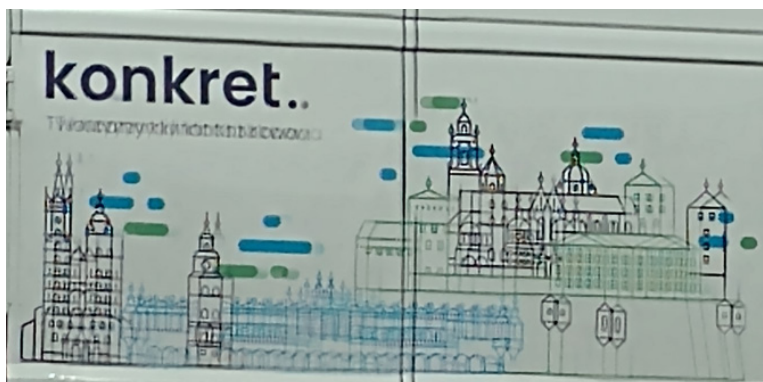
- Ćwiczenia (zróbcze!) z publikacji *Między słowami*: 21, s. 321; 23, s. 321; 27, s. 323.
- Warto poczytać: <https://gazetakrakowska.pl/oto-10-rzeczy-po-ktorych-poznasz-prawdziwego-krakusa-centus-nieprawda-jednak-bez-znajomosci-gwary-krakowskiej-sie-nie-obejdzie/ar/c1p2-26863431> [dostęp: 12.12.2025]

Fot: Jerzy Kowalewski

- Opowiedzieć, że TO mamy wpisane na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego, co jest krokiem w kierunku wpisania na listę UNESCO: <https://www.facebook.com/Kurier-Krakowski24.info/photos/uniwersytet-jagiello%C5%84ski-inauguruje%C4%99-662-rok-akademicki-zobacz-orszak-profesorski/775190791963371/> [dostęp: 12.12.2025]
 - ... a najlepiej pojechać do Krakowa, by doświadczyć wszystkiego na miejscu!!! Zapraszam!!!
- ... i szukać wszędzie krakoskich (!) symboli! 😊

Fot: Jerzy Kowalewski